

УДК 330.831.84

Кригульська Т.Б.¹, Біліонова О.М.²,

¹канд. екон. наук, доц НУ «Запорізька політехніка»

¹студ. гр. ФЕУ-412 НУ «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ШКОЛИ МОНЕТАРИЗМУ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Поєднання неокласичних методологічних підходів і монетарної концепції державного регулювання економіки характеризує особлива школа неоліберального напрямку економічної науки, що згодом

отримала назву монетаризму. Це самостійна економічна течія, в основі якої лежить уявлення про грошову масу як визначальний чинник господарської кон'юнктури, рівня цін, обсягу доходу, зайнятості і макроекономічної рівноваги в цілому. Значний вплив на формування монетаризму справили теорії американських економістів 20–40-х рр. XX століття Г.Саймонса, І.Фишера, Ф.Найта.

Особливого поширення монетаризм як варіант неолібералізму набув у США наприкінці 40-х – на початку 50-х років минулого століття. Цей період характеризувався виникненням низки монетарних теорій, що, пояснювали природу циклічного розвитку та пропонували монетарні рецепти економічної стабілізації. Серед них найбільш обгрунтованою та переконливою стала теорія Мілтона Фрідмена.

Він є не лише представником чиказької школи, а одним із її фундаторів. Це цілком зрозуміло з передмови до збірки «Якби гроші заговорили», де вчений відверто зазначав, що мета даної передмови полягає не в тому, щоб канонізувати певний варіант чиказької концепції. Мета скоріше полягає в тому, щоб викласти окрему модель кількісної теорії. Кількісна теорія – це, перш за все, теорія попиту на гроші. Це не теорія виробництва чи грошового доходу, чи рівня цін. Це принципово нове формулювання кількісної теорії грошей.

Мілтон Фрідман виокремлює п'ять видів багатства: 1) гроші; 2) облігації; 3) акції; 4) фізичні блага; 5) людський капітал. Кожен вид багатства, на думку вченого, має свою форму доходу, свою корисність, максимізація яких визначається потоками. Багатствами є всі джерела доходу. Одним із цих джерел є продуктивна здатність самого людського буття, тобто потреба працювати. Уже цим відрізняється теорія М.Фрідмена від трактування праці як жертви, певного тягара.

Учений створив власне трактування кількісної теорії грошей, спираючись на методологічний підхід, для якого характерна органічна єдність позитивного і нормативного. У розробці засад позитивної економічної теорії він вбачає мету економічної науки. Позитивна економічна теорія, за його визначенням, має запропонувати сукупність висновків для одержання вірних прогнозів щодо наслідків тих або інших змін умов.

Важливим принциповим підходом до дослідження механізмів розвитку сучасної економіки, за баченням М.Фрідмена, є визнання необхідності економічної свободи, що зумовлює усі інші свободи в суспільстві. Економічна свобода, що реалізує ідею суспільної рівноваги, є невід'ємною від ринкової системи, що перебуває в процесі постійного розвитку. Визначальною рисою ринкової системи є вільна конкуренція, яка має пронизувати всі сфери суспільного життя, щоб забезпечувати

умови автоматичного саморегулювання економіки. Ідея економічної свободи реалізується невтручанням держави в економіку та зменшенням тієї частки національного продукту, що становить доходи держави. Упевненість у тому, що альтернативи ринковому механізму не існує, – таким є основний принцип монетаризму.

На думку Мілтона Фрідмена, основна проблема грошової політики полягає у забезпеченні відповідності між попитом на гроші і їх пропозицією. Стійкий попит на гроші – головна передумова стабільності цін, стійкості сукупного платіжного попиту, і, відповідно, забезпечення стабільності системи в цілому. Звідси випливає запропонована ним рекомендація, так зване грошове правило Фрідмена: приріст грошей в обігу має відповідати приросту валового національного продукту (ВНП).

Проаналізувавши дослідження М. Фрідмена, можна сказати, що монетаристська концепція спирається на кількісну теорію грошей. Її суть: ціни товарів визначаються кількістю грошових коштів. Збільшується грошова маса – ціни зростають, і, навпаки, скорочується грошова маса – ціни знижуються. Основна властивість грошей – ліквідність. Маючи гроші, можна придбати будь-який товар. Але володіння грошовим запасом пов'язане з втратою потенційного доходу. Гроші, що лежать без руху, призначені для купівлі товарів, означають втрату альтернативного доходу, який може бути отриманий від придбання інших активів (цінних паперів, акцій, облігацій тощо).

Таким чином, монетарна економічна теорія Мілтона Фрідмена дає чітке уявлення про економічні методи, які він використовував. Економічні моделі, як він вважав, слід оцінювати за їхньою здатністю прогнозувати реальні економічні результати, а не за їхніми абстрактними побудовами. Безперечним досягненням є ідея про те, що зростання грошової маси має відбуватися темпами, які забезпечують стійкість цін та відповідають динаміці валового національного продукту країни.